

**Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Любешівський технічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»**

**Методичні рекомендації для виконання
самостійних робіт з дисципліни
«Основи правознавства»**

для здобувачів освіти освітньо-професійного ступеня фаховий молодший
бакалавр

Галузь знань 13 Механічна інженерія
Спеціальність 133 Галузеве машинобудування

УДК
М

До друку

Голова методичної ради ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ»

_____ Герасимик-Чернова Т.П.

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій
коледжу

Бібліотекар _____ М.М. Демих

Затверджено методичною радою ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ»
протокол № _____ від «_____» _____ 2023 р.

Рекомендовано до видання на засіданні циклової методичної комісії
викладачів соціально-гуманітарних дисциплін, фізичного виховання та Захисту
України

протокол № _____ від «_____» _____ 2023р.

Голова циклової (методичної) комісії _____ Кравчик Л.М.

Укладач: _____ Р.М. Мельник, викладач І категорії

Рецензент: _____

Відповідальний за випуск: _____ Кузьмич Т.П., методист

Методичні рекомендації для виконання самостійних робіт з дисципліни
«Основи правознавства» [Текст]: метод. видання для здобувачів освіти
освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр галузь знань 13
механічна інженерія. 133 Галузеве машинобудування денної форми навчання /
уклад. Р.М. Мельник. – Любешів: ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ», 2023 – 31
с.

Методичне видання складене відповідно до діючої програми курсу «Основи
правознавства» з метою вивчення та засвоєння основних розділів дисципліни,
містить контрольні питання до кожної з тем та перелік рекомендованої
літератури.

©Мельник Р.М., 2023

ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	3
ПЕРЕДМОВА	4
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ	4
ДИСЦИПЛІНИ.....	4
ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:	5
ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	5
ГАЛУЗІ ПРАВА УКРАЇНИ.....	7
ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	7
ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.....	9
ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	11
ОСНОВИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	14
ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	16
ОСНОВИ ТРУДОВОГО ПРАВА	19
ОСНОВИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	21
ОСНОВИ СІМЕЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	24
ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ	26
ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА»	29
ЛІТЕРАТУРА	30

ПЕРЕДМОВА

Правознавство – це фундаментальна загальнотеоретична юридична наука, що досліджує головні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, головні наукові поняття, категорії і теоретичні конструкції юриспруденції, здійснює методологічне забезпечення юриспруденції, її взаємозв'язок з іншими науками.

Правознавство складається з теорії держави, теорії права та галузей права, що розмежовані предметом і методом правового регулювання (кримінального, трудового, цивільного, адміністративного, сімейного).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- системні знання з усього теоретичного курсу.
- проблеми історико-теоретичного характеру.
- зміст основних понять та категорій.
- основні проблеми державотворення, теорії демократії.
- питання статусу людини і громадянина.
- структуру та елементи системи права.
- особливості національних правових систем.

Вміти:

- вирішувати завдання з основ адміністративного, фінансового, банківського, цивільного, трудового, аграрного, земельного, екологічного та кримінального законодавства.
- застосовувати на практиці норми різних галузей права.
- реалізовувати суб'єктивні права та юридичні обов'язки.
- володіти навиками роботи й аналізу текстів Конституції України кодексів та законів нашої держави з метою правильної оцінки правових ситуацій та правовідносин, що виникають у повсякденному житті й при виконанні службових обов'язків.
- аналізувати основні проблеми становлення правової системи України, правового забезпечення розвитку громадянського суспільства, економічної різноманітності у демократичній, соціальній, правовій державі.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Самостійна робота здобувачів освіти є однією з форм організації та здійснення навчання у вільний від аудиторних занять час. Вона спрямована на опрацювання теоретичного матеріалу на основі навчальної та наукової літератури, що рекомендовані з питань права. Має на меті освоєння, поглиблене, оновлення знань з права.

Самостійна робота включає:

- опрацювання теоретичних основ, прослуханого лекційного матеріалу на основі вивчення та аналізу рекомендованої літератури;
- підготовку до практичних занять з використанням вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- вирішення та оформлення письмових завдань;
- систематизацію, аналіз і доопрацювання вивченого матеріалу курсу перед семестровим контролем;
- виконання індивідуальних завдань визначених викладачем (підготовка доповідей, написання рефератів).

Методичні рекомендації розроблено для змістовного, якісного та систематизованого засвоєння навчального матеріалу що відповідно до робочої програми, виноситься на самостійне опрацювання. Методичні матеріали містять перелік тем для самостійного опрацювання, коротку анотацію до кожного пункту плану, словник основних понять, перелік рекомендованої літератури, завдання для самоперевірки.

Працюючи самостійно, студент має уважно перечитати методичні вказівки, що конкретизують зміст навального матеріалу який має бути засвоєний, ознайомитися з літературою в кінці кожної теми, вести словник правової термінології, дати відповідь на питання самоконтролю. За бажанням можна підготувати реферат або повідомлення.

Для виконання завдань необхідно мати окремий зошит в якому студент записує тему, план, стислий конспект відповіді, найважливіші думки та цитати відповідно до пунктів плану.

У процесі вивчення дисципліни до здобувачів освіти висуватимуться дві основні вимоги:

- системність оволодіння матеріалом курсу;
- чітке засвоєння змісту юридичних термінів.

Перевірка засвоєних знань, набутих навичок і вмінь з навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання, відбувається у формі поточного, модульного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає активну участь у практичних заняттях та роботу в аудиторії під час лекцій. Модульний контроль здійснюється після опанування визначного у структурі курсу обсягу знань. Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку іспиту по закінченню семестру.

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

- ознайомитися з тематичним планом, уважно прочитати методичні рекомендації щодо вивчення теми. Визначити, які положення слід відобразити в роботі;
 - з переліку літератури знайти джерела, які можна використовувати при розкритті питання (дозволяється використовувати іншу літературу за умови, що вона відповідає змісту питання і є сучасною);
 - записати в зошит для самостійних робіт тему та план, скласти короткий конспект.
- Звернути увагу на розуміння та вивчення понять та термінів;
- виконання та пояснення творчих завдань має бути аргументованим;
 - усно дати відповіді на запитання для самоконтролю.
 - розв'язувати ситуаційні задачі потрібно у точній відповідності з вказаними обставинами, зробити юридичний аналіз обставин, зіставити їх зі змістом Закону та, посилаючись на його відповідні статті, знайти юридично обґрунтоване рішення.

ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Тема1 : Загальна характеристика держави і права України

План

1. Виникнення і розвиток держави і права в Україні.
2. Загальна характеристика правової держави та громадянського суспільства.
3. Система права України та її характерні риси.

Теорія держави і права являється методологією правознавства. Без засвоєння матеріалу цієї теми вивчення всіх наступних, присвячених окремим галузям права, буде проблемним. Як і в будь - якій системі знань в правознавстві необхідно оволодіти змістом елементарних понять, внутрішньою структурою та зовнішніми формами прояву права.

Розгляд питання про основні закономірності виникнення держави і права має на меті формування уявлення про ті чинники, які зумовлюють потребу суспільства в існуванні держави і права.

При вивченні теми студенту необхідно звернути увагу на поняття держави та її ознаки , причому своїм відправним моментом повинно мати з'ясування співвідношення таких суспільних інститутів, як «держава» і «громадянське суспільство»; порівняти різні визначення поняття «держава», виявлення тих, які є за змістом неповними або ідеологічно застарілими і вибрати визначення, яке містить всі істотні і юридично значущі ознаки держави. Розглядаючи перше питання ознайомитися з етапами розвитку Української державності. Охарактеризувати правові документи, які регулювали суспільні відносини в різні історичні епохи(« Руська правда», Литовські статuti, Пакти і Конституція

прав і вільностей Запорізького Війська 1710 р., Права, за якими судиться малоросійський народ, 1743 р., Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР) 1918 р., утворення УРСР та прийняття її першої Конституції 1919 р., утворення СРСР і зміни в конституційному законодавстві України (Конституції УРСР 1929, 1937, 1978 р.р), Конституція України 1996 р.)

Загальна характеристика правової держави передбачає виявлення характеристик, які відрізняють правову державу від інших держав, аналіз її визначення, доцільно скласти максимально повний перелік рис правової держави, проаналізувати їх значення. Дати вичерпне і лаконічне визначення поняття «правова держава». Оскільки термін «правова держава» використано у ст. 1 Конституції України, проаналізувати відповідність сучасних політико-правових реалій ідеалу правової держави. З'ясувати основні шляхи формування правової держави в Україні.

Важливим питанням теми є питання про систему права України. Ключовими поняттями є визначення поняття «система права», в якому відображаються її елементи та взаємозв'язок між ними та «джерела права». Виявити до якої правової системи належить правової системи України, що є основним джерелом права, охарактеризувати ієрархічну систему нормативно-правових актів за їх юридичної силою. Визначити твердження «Україна є країною кодифікованого права». Назвати кодекси прийняті в Україні. Приділити увагу нормативно-правовому акту (поняття, ознаки, види (закон та підзаконний нормативний акт) та їх різновиди).

Поняття обов'язкового вивчення

Держава - форма організації суспільного життя, система соціального управління, що забезпечує цілісність суспільства та його нормальне функціонування. У вузькому значенні слова – механізм здійснення публічної влади.

Історичний тип держави – сукупність найбільш суттєвих ознак, властивих державам, що існували на певних етапах розвитку людства.

Форма правління – організація верховної державної влади, порядок її утворення і діяльності, компетенція і взаємозв'язок органів та їх взаємовідносини з народом (монархія та республіка).

Форма державного устрою – спосіб територіального устрою держави, який визначає порядок взаємодії центральної, регіональної та місцевої влад (проста або унітарна держава, складна держава – федерація, конфедерація, імперія)

Політичний режим – сукупність методів і засобів здійснення державної влади, її взаємодії з населенням (демократичні та антидемократичні режими)

Право – особливий вид соціальних норм поведінки.

Соціальні норми – історично зумовлені правила поведінки людей, що мають загальний характер.

Правова норма – загальнообов'язкове, формально визначене правило поведінки, встановлене або санкціоноване державою з метою регулювання суспільних відносин.

Закон – нормативно - правовий акт законодавчого органу держави чи безпосередньо самого народу, який має вищу юридичну силу і особливий порядок прийняття і регулює найважливіші сфери суспільних відносин.

Правоздатність – здатність індивіда мати суб'єктивні права і юридичні обов'язки. Виникає в момент народження людини і припиняється з її смертю.

Дієздатність – здатність своїми діями реалізувати свої права та обов'язки.

Індивідуальні завдання

Підготувати реферати та повідомлення на тему:

1. Правова держава – держава майбутнього.
2. Основні правові системи сучасності.
3. Співвідношення правової держави та громадянського суспільства.

4. Найважливіші правові пам'ятки України

Запитання для самоперевірки

Особливості походження держави і права України.

Які держави існували на території сучасної України?

Дати характеристику пам'яткам правової культури України.

Дати характеристика системі права в Україні.

Назвати характерні риси правової держави та громадянського суспільства.

Література

Конституція України 1996 р.(зі змінами і доповненнями) – К., 2006

Кульчицький В.,Тищик Б. Історія держави і права України.-К.2002.

Наровлянський О.Д. Основи правознавства. – К., Книга.- 2001.

І.Усенко Основи правознавства – К., 2001.

Дрожжина С. Правознавство. Навчальний посібник, Знання,-2006.

Копейчиков В.В. Правознавство: Підручник, К. Юрінком.-2006.

Чайковський А.С. Історія держави і права України, К. Юрінком.- 2003.

ГАЛУЗІ ПРАВА УКРАЇНИ

ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Тема 1: Загальні засади конституційного ладу

1. Конституція: поняття, види, місце в системі законодавства.

Становлення конституційного права України. Конституційні засади правової системи України

3. Громадянство України.

4. Конституційний принцип поділу влади.

5. Державна влада і місцеве самоврядування.

Визначити поняття «конституція» та її основних видів. Пояснити використання терміну «конституція» у кількох значеннях як юридична, фактична, формально-юридична. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні.

Дати характеристику Конституції України за критеріями (форма написання, форма державного устрою, порядок внесення змін). Звернути увагу на ст.1, яка проголошує Україну правовою державою з власною національною правовою системою, в якій домінує принцип верховенства права (ст. 8, 9, 19).

Конституції України, як основа становлення і розвитку національної правової системи. Довести що Україна - правова держава з власною національною правовою системою. Вплив правової системи на орієнтацію державної правової політики та юридичної практики.

Інститут громадянства - при підготовці цього питання визначити поняття громадянства (постійний правовий зв'язок особи та держави, що знаходить свій прояв у їх взаємних правах та обов'язках) та принципи громадянства. Конституція України встановлює три основні принципи громадянства: - єдине громадянство, що забезпечує однаковий правовий зв'язок з державою для кожного громадянина; - громадянин України не може бути проти його волі позбавлений громадянства і права змінити громадянство; - громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі.

Принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову. Законодавча влада - здійснення державної влади шляхом законотворення. Розробити схему структури Верховної Ради України. Верховна Рада України – загальнодержавний представницький орган, головною функцією якого в системі поділу влади є здійснення законодавчої діяльності. Виконує контрольну й засновницьку функції. Статусу та повноважень народного депутата України, детально опрацювати відповідні статті Конституції. Порядок роботи Верховної Ради, її структуру та повноваження.

Главою держави - Президент України, котрий обирається громадянами України на основі загального, рівного та прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років. За правовим статусом Президент не належить до жодної з гілок влади, що зумовлено його повноваженнями щодо Верховної Ради України, Кабміну, судової системи.

Виконавча влада - система державних органів, які здійснюють управління суспільством. Виконавча влада система якої складається з Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій. Побудувати схему органів виконавчої влади України

Судова влада - основні принципи судоустрою (організації діяльності судів) та основні засади судочинства (порядку судового розгляду справ). Скласти схему системи органів судочинства в Україні.

Місцеве самоврядування в Україні. Визначити зміст поняття «місцеве самоврядування», перелік суб'єктів місцевого самоврядування, компетенцію цих органів, права, обов'язки та повноваження депутатів місцевих рад, охарактеризувати види правових актів, що видаються та приймаються органами місцевого самоврядування.

Поняття обов'язкового вивчення

Конституційний лад – сукупність основоположних правовідносин, закріплених нормами конституції.

Громадянство – правовий зв'язок між фізичною особою і державою, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках.

Біпатриди (подвійне громадянство) – належність особи одночасно до громадянства двох або більше держав.

Апатриди - особи без громадянства, тобто особи, що не мають громадянства будь-якої держави, їхнє правове становище визначається законодавством держави перебування.

Референдум (плебісцит) – спосіб прийняття громадянами шляхом голосування рішень з важливих питань життя держави і суспільства.

Вибори - спосіб обрання органів влади шляхом голосування.

Абсентеїзм - ухилення від участі у виборах, зборах .

Права людини – певні можливості особи для існування та розвитку в конкретних історичних умовах і які повинні бути рівними і однаковими для всіх.

Свободи людини – визначає принцип згідно з яким людина має роботи все, крім того, що прямо забороняється чинним законодавством.

Правовий статус особи - здатність особи мати права та виконувати обов'язки

Місцеве самоврядування - право та спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення.

Парламентаризм - система політичної організації держави, за якої чітко розмежовані функції законодавчої та виконавчої влад за привілейованого становища парламенту.

Індивідуальні завдання

Підготувати реферати та повідомлення на тему:

1. Конституція України, як основний закон держави.
2. Напрями реформування Конституції України.
3. Напрями розвитку виборчої системи України.

Питання для самоконтролю

Поняття «конституція». Види конституцій. Політико-правова характеристика сучасного етапу становлення нової конституційної системи України.

Витоки та перспективи розвитку українського конституціоналізму.

Сутність і зміст інституту громадянства в Україні . Основні принципи громадянства в Україні

Принцип поділу влади.

Поняття місцеве самоврядування.

Задача 1

Громадянину республіки Білорусь К., який проживає в місті Харкові, з районного військового комісаріату Київського району міста Харкова прийшла повістка про військовий призов до лав Української армії. К. за викликом не з'явився і був притягнутий органами внутрішніх справ до кримінальної відповідальності за ухиляння від військової служби. К. звернувся за поясненнями до адвоката.

Дайте юридичну консультацію К. щодо правомірності дій воєнкомату і працівників органів внутрішніх справ.

Задача 2

Газета «Вісті» надрукувала статтю журналіста Л., яка містила наступні слова: «...своїми злочинними діями Петренко неодноразово спричиняв шкоду державному підприємству Ніжинський молокозавод, крав та перепродавав тонни молока з метою наживи. ...Петренко – це злочинець, місце якому тільки за ґратами.»

З урахуванням положень Конституції дайте оцінку наведеній ситуації. Чи може Петренко звернутися до суду?

Задача 3

Громадянин Н. поступив на роботу на приватне підприємство «Топаз». Після того, як Н., працюючи 11 місяців на цьому підприємстві, поставив перед власником питання про надання йому оплачуваної відпустки, власник поставив Н. перед вибором: або той іде у семиденну відпустку за власний рахунок, або звільняється з роботи, якщо його не влаштовують такі умови роботи.

Яке право порушив у даному випадку власник підприємства «Топаз» і як треба діяти Н. для захисту своїх інтересів?

Література

Про місцеве самоврядування в Україні Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР, Відомості Верховної Ради України, 1997, N 24

Про органи самоорганізації населення. Закон України від 11 липня 2001р. Офіційний вісник України. – 2001. – № 32.

Закон України «Про громадянство», 2001р., Офіційний вісник України. – 2001. – № 32

Олійника А.Ю. Актуальні проблеми конституційного права України: підручник К.: «Центр учбової літератури», 2013.

Годованець В. Ф. Конституційне право України: Конспект лекцій. — К.: Видавничий дім «Персонал», 2011

Демиденко В.О. Загальна характеристика конституційного права України (у схемах): Посібник. – К., 2011.

ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Тема 1 Загальна характеристика адміністративного права України

1. Адміністративне право і державне управління.
2. Законодавство, що регулює адміністративні відносини
3. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності.
4. Заходи впливу, що застосовують до неповнолітніх, які вчинили адміністративне правопорушення.

Адміністративне право є однією з профілюючих галузей права, норми якої відіграють важливу роль щодо регулювання відносин у багатьох сферах суспільного життя. Вивчаючи тему необхідно визначити поняття адміністративного права, його предмет і метод, структуру системи органів державної виконавчої влади, класифікацію методів управлінської діяльності.

Особливістю адміністративного законодавства на сьогодні є його не кодифікованість. Кодекс про адміністративні правопорушення вміщує норми лише адміністративно - деліктного права і не є «Адміністративним кодексом». Основним методом адміністративного права є імперативний (владний, наказовий) метод, але для регулювання адміністративно-правових відносин можуть використовуватися й інші методи. Важливо зрозуміти, що метод адміністративного права слід відрізнити від методів управлінської діяльності (переконання і примус).

Розвиток адміністративного права України сьогодні пов'язується з проведенням адміністративної реформи, в зв'язку з чим необхідно приділити увагу нормативно-правовим актам, що прийняті на реалізацію завдань реформи.

Вивчаючи тему, необхідно розуміти поняття адміністративного проступку та його ознак, загальну характеристику суб'єктів адміністративної відповідальності. З'ясувати спільне і відмінне між кримінальним злочином і адміністративним проступком. Звернути увагу на особливості відповідальності за адміністративні правопорушення працівників органів внутрішніх справ.

Визначити поняття адміністративного стягнення. Охарактеризувати види адміністративних стягнень, що передбачені ст. 24 КпАП. Розглядати їх необхідно в порядку, в якому вони записані у статті. Порівняти системи адміністративних стягнень з системою кримінальних покарань. Визначити органи влади, які мають право розглядати справи про адміністративні правопорушення, і стадії провадження у справі про адміністративні правопорушення. Охарактеризувати заходи впливу, які застосовуються до неповнолітніх, що вчинили адміністративний проступок

Поняття обов'язкового вивчення

Адміністративне право – система правових норм, які регулюють суспільні відносини управлінського характеру, що виникають у сфері державно-управлінської діяльності органів виконавчої влади.

Державне управління – підзаконна, юридично-владна, організуюча діяльність державних органів виконавчої влади, яка полягає у практичному виконанні законів у процесі повсякденного управління життям країни.

Адміністративне правопорушення – протиправна (умисна чи необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на державний чи громадський порядок, власність, права і свободи громадян чи на встановлений порядок управління, і за яку законодавством передбачена адміністративна відповідальність.

Методи адміністративного права - це засоби, способи та прийоми, з допомогою яких здійснюється правовий вплив на предмет адміністративного права.

Індивідуальні завдання

Підготувати реферати та повідомлення на тему:

Правові аспекти адміністративної реформи в Україні

Права та обов'язки громадян у сфері державного управління

Права та обов'язки державних службовців у сфері державного управління.

Загальна характеристика адміністративної відповідальності. Її місце у системі юридичної відповідальності

Питання для самоконтролю

Поняття адміністративного права.

З чого складається правовий статус державного службовця?

Назвати органи й посадові особи, які мають право накладати адміністративні стягнення.

Що таке адміністративне правопорушення?

Задача 1

Податковий інспектор Податкової адміністрації Держинського району міста Харкова наклав податкові санкції на приватного підприємця Іванова за те, що ним не був виданий касовий чек при продажу товару. Іванов не погодився з рішенням податкового інспектора і

відмовився сплачувати штраф, посилаючись на те, що він є платником єдиного податку і не має у продажу товарів, що потребують касового обліку. На підставі наведеного Іванов сказав податковому інспекторові, що він буде оскаржувати його дії в суді та оспорювати правомірність накладення штрафу, на що інспектор відповів, що Іванов спочатку повинен оскаржити його дії начальнику Податкової адміністрації Держинського району, і тільки після цього матиме право звертатися до суду.

Дайте відповідь, як має діяти Іванов.

Задача 2

Працівники міліції затримали гр. М. за вчинення дрібного хуліганства у п'ятницю ввечері. Оскільки в суді субота і неділя – вільні дні, М. було затримано до понеділка, коли суддя розглянув справу і застосував до порушника виправні роботи.

Чи було порушено закон при притягненні гр. М. до відповідальності? (На підставі ст. 263 КУпАП)

Задача 3

Постановою міського місцевого суду було накладено адміністративне стягнення на громадянина Василенка, інваліда другої групи, у вигляді адміністративного арешту на 10 діб за скоєння ним дрібного хуліганства. Чи правомірною є постанова суду?

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення, К. 1991 р.
2. Копейчиков В.В. „Правознавство”, К. 2006 р.
- Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України: Навчально-методичний посібник. — Одеса, 2001
4. Пилипенко П. Д. „Правознавство”, Л. 2003 р.
- Коваленко А. А. Розвиток виконавчої влади в Україні на сучасному етапі: теорія і практика. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002.
- Коваль Л. А Адміністративне право України: Курс лекцій. — К., 1994.
- Коліушко І. Б. Виконавча влада та проблема адміністративної реформи в Україні. — К., 2002.
- Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: Підручник. — К., 2003

ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 1. Кримінальне право (Особлива частина)

План.

1. Поняття, система і значення Особливої частини кримінального права.
2. Злочини проти волі, честі та гідності особи
3. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини й громадянина
4. Злочини проти власності

Вивчаючи тему - з'ясувати і запам'ятати поняття Особливої частини кримінального права, її предмет - аналіз кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за конкретні види злочинів, практики їх застосування, ефективність правозастосовної діяльності. Система Особливої частини кримінального законодавства уявляє собою послідовне об'єднання кримінально-правових норм, що містяться в ст. ст. 109–447 КК. Статті Кримінального кодексу об'єднанні в розділи. Родовий об'єкт злочину вказано в назвах розділів Кримінального кодексу. Послідовність розташування розділів в системі Особливої частини визначається значимістю охоронюваного об'єкту посягання. Чим більшу цінність мають суспільні відносини, тим вище в системі розташований розділ, в якому містяться норми, які передбачають відповідальність за посягання на ці відносини.

Статті Особливої частини можуть містити декілька правових норм. В таких статтях розрізняють частини і пункти, які мають цифрове позначення, і містять різновиди одного і

того ж складу злочину. При застосуванні Кримінального Закону вказується відповідна частина і пункт статті Кримінального кодексу.

Норми Загальної і Особливої частин перебувають в нерозривній єдності. Ні одна норма Особливої частини не може бути застосована на практиці без відповідних встановлень Загальної частини Кримінального кодексу, а норми Загальної частини в їх ізольованому вигляді стають нежиттєздатними. Загальна частина містить положення, які стосуються усіх злочинів, передбачених Особливою частиною. Розкрити види злочинів:

- поняття, загальна характеристика та види злочинів проти волі, честі та гідності особи, їх поняття і загальна характеристика, незаконне позбавлення волі або викрадення людини, захоплення заручників, торгівля людиною або інша незаконна угода щодо передання людини;

- поняття, загальна характеристика та види злочинів проти виборчих, трудових особистих прав і свобод людини й громадянина, злочини проти виборчих та інших політичних прав громадян, злочини проти особистих прав громадян, злочини проти сім'ї, злочини проти трудових прав, а також інтелектуальної власності, злочини проти свободи світогляду і віросповідання;

- поняття, загальна характеристика та види злочинів проти власності, корисливі злочини проти власності, поєднані із вилученням чужого майна з володіння власника. Форми цього виду корисливих злочинів. Види зазначених злочинів залежно від розміру заподіяної шкоди та інших кваліфікуючих ознак. Корисливі злочини проти власності, не поєднані з вилученням чужого майна і володіння власника. Некорисливі злочини проти власності.

Поняття обов'язкового вивчення

Амністія (грец. *amnestia* - забуття, прощення) - часткове або повне звільнення від відповідальності або покарання осіб, які вчинили злочини, або від інших кримінально-правових наслідків вчинення злочину.

Вина - передбачене кримінальним законом психічне ставлення особи (у формі умислу або необережності) до здійснюваного діяння і його наслідків. Осудність - обов'язкова ознака суб'єкта злочину, що представляє собою здатність особи усвідомлювати під час вчинення злочину фактичний характер і суспільну небезпеку своїх дій (бездіяльності) і керувати ними.

Казус (випадок), або невинне заподіяння шкоди, діяння визнається вчиненим невинно, якщо особа, яка його вчинила, не усвідомлювала і за обставинами справи не могла усвідомлювати суспільної небезпеки своїх дій (бездіяльності).

Покарання - міра державного примусу, що за вироком суду застосовується до особи, визнаної винною у скоєнні злочину, і полягає в передбачених кримінальним законом позбавленні або обмеженні прав і свобод цієї особи.

Злочин - винне протиправне суспільно небезпечне діяння (або бездіяльність) за яке ККУ передбачено покарання.

Склад злочину - сукупність істотних ознак, що характеризують суспільно небезпечну поведінку як злочин.

Класифікація злочинів - встановлена і юридично закріплена відповідності між обставинами вчиненого особою діяння і ознаками складу злочину, передбаченого кримінальним законом.

Крайня необхідність — учинення діяння, яке підпадає під ознаки злочину, з метою відвертання загрози інтересам держави й суспільства, інтересам чи правам даної або інших осіб, за умови, що ця небезпека не могла бути відвернута іншими засобами й завдана шкода є менш значною, ніж та, якій запобігли.

Особлива частина кримінального права – це систематизована сукупність кримінально-правових норм, які встановлюють конкретні види злочинів і заходи кримінально-правового впливу, що застосовуються судом за їх вчинення

Необхідна оборона — захист особою свого життя і здоров'я шляхом завдання шкоди нападникові. Це дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

Непереборна сила — надзвичайна подія (тобто явище, яке не залежить від волі людини), настання та шкідливі наслідки якої зобов'язана особа не могла ні передбачити, ні доступними їй засобами відвернути.

Індивідуальні завдання

Підготувати реферати та повідомлення на тему:

1. Смертна кара: за і проти.
2. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.
3. Роль і значення кримінального покарання.
4. Загальна характеристика злочинів проти особи.
5. Повторність та рецидив у скоєнні злочинів.

Питання для самоконтролю

1. Чим відрізняються загальна і особлива частини Кримінального кодексу України?
2. Вік кримінальної відповідальності в Україні.
3. Що таке неосудність?
4. Поняття та види кримінального покарання.
5. Охарактеризувати Кримінальний кодекс України

Задача 1. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство з обтяжуючими обставинами.

Шофер автобазу Бородай за домовленістю з матеріально відповідальними особами приймальних пунктів винограду Те-реховим і Райським, які мали гроші для придбання винограду в населення, передавав їм підроблені треті примірники квитанцій на нібито зданих на завод виноград. Працівники приймальних пунктів із підзвітних сум вилучали 1 тис. грн. за кожен контейнер з виноградом, оформлений за безготівковою накладною. Учасники злочину ділили гроші між собою. Внаслідок злочинних операцій Бородай з Тереховим одержали 5 тис. грн., а Бородай з Райським — 6 тис. грн. Кваліфікуйте дії винних.

Задача 2. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання.

Працюючи завідувачем державного магазину, Інюшин систематично привласнював гроші, заподіявши магазину шкоду в особливо великих розмірах. Щоб приховати злочин, він домовився з Кулаковим і Жеребцовим про викрадення з магазину довірених йому цінностей. Інюшин відкрив уночі магазин, утрюх вони поклали у два мішки різних товарів на велику суму, які потім поділили між собою. Кулаков і Жеребцов, інсценуючи крадіжку, з допомогою ломика зламали замок на дверях магазину. Кваліфікуйте дії винних.

Задача 3. Кримінальна відповідальність за вбивство через необережність.

Явдошина подала в райсоцзабез документи, що їх сама і підробила. На підставі цих документів їй призначено пенсію за віком. Потім з'ясувалось, що в документах стаж роботи та вік були завищені на п'ять років. Явдошина протягом одного року незаконно отримала 300 грн.

Задача 4. Кримінальна відповідальність за порушення прав пацієнта.

Степовий, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, завів Буртову в сад неподалік від пологового будинку. Застосовуючи фізичне насильство та погрози ножом, він задовольнив статеву пристрасть неприродним способом, потім згвалтував, заподіявши тілесні ушкодження, віднесені судово-медичною експертизою до категорії тяжких за ознакою небезпечності для життя в момент їх заподіяння, після чого знову задовольнив статеву

пристрасть неприродним способом. Маючи намір приховати вчинене, Степовий завдав Буртовій вісім ударів ножем, в тому числі три у шию і два в живіт, після чого Буртова померла. Кваліфікуйте дії Степового.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.
4. М. І. Бажанов, В. В. Сташис, В. Я. Тацій Кримінальне право України. Загальна частина / . — К., 2004.
5. М. І. Бажанов, В. В. Сташис, В. Я. Тацій Кримінальне право України. Особлива частина — К., 2004.
6. В. А. Клименко, М. І. Мельник. Кримінальне право України. Загальна частина — К., 2004.
7. В. А. Клименко, М. І. Мельник Кримінальне право України. Особлива частина — К., 2004.

ОСНОВИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 1 Підприємницька діяльність

План.

1. Поняття, принципи, види підприємницької діяльності.
2. Суб'єкти підприємницької діяльності та їх державна реєстрація.
3. Припинення підприємницької діяльності.
4. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.

Відносини у сфері господарювання регулюються Конституцією України, Господарським кодексом України, Господарським процесуальним кодексом, Законами України та іншими нормативно-правовими актами. З'ясувати поняття та ознаки підприємництва. Осмислити таку ознаку підприємництва, як її мета (одержання прибутку), оскільки цією ознакою підприємницька діяльність відрізняється від господарської. Слід з'ясувати принципи, здійснення, види підприємництва, які існують в залежності від обмежень, встановлених для підприємницької діяльності та її функціонального призначення. Важливим є аналіз системи джерел правового регулювання підприємництва.

Розглядаючи суб'єкти підприємницької діяльності, звернути увагу на обмеження, які встановлені для окремих категорій громадян, відносно заборони займатися підприємницькою діяльністю.

З'ясувати порядок державної реєстрації, перереєстрації, скасування державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. Знати органи державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності; перелік документів, що подаються до органів державної реєстрації фізичними особами для провадження підприємницької діяльності без створення юридичної особи та власником (власниками) для державної реєстрації юридичної особи. Порівняння переліку документів, необхідних для реєстрації зазначених суб'єктів. Засвоїти строки державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, знати розмір плати за державну реєстрацію, а також те, що в результаті державної реєстрації суб'єкту підприємницької діяльності повинно бути видано свідоцтво про державну реєстрацію встановленого зразка. Слід також засвоїти всі етапи процедури реєстрації: отримання свідоцтва про державну реєстрацію, взяття на облік в органах державної податкової служби, одержання дозволу на виготовлення печаток і штампів, отримання довідки відділу статистики з присвоєнням кодів на окремі види діяльності, відкриття рахунків у банках.

Важливо усвідомити підстави скасування державної реєстрації, випадках припинення діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, форми її припинення, реорганізація, ліквідація юридичної особи, в якому порядку здійснюється припинення існування юридичних осіб, банкрутство.

Підприємницька діяльність здійснюється у будь-яких організаційних формах за вибором підприємця. Основними організаційно-правовими формами підприємництва є діяльність без створення юридичної особи та зі створенням юридичної особи. З'ясувати статус індивідуальних підприємців як суб'єктів підприємницької діяльності; поняття, ознаки та види господарських організацій; поняття, характерні риси і види підприємств.

Правові засади створення, функціонування і припинення діяльності господарських товариств, а саме: особливості правового становища відкритих та закритих акціонерних товариств, порядок створення та органи акціонерного товариства, права та обов'язки акціонерів; правове становище товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повного товариства, командитного товариства, а також селянського (фермерського) господарства та його характерні риси.

Важливою організаційно-правовою формою підприємницької діяльності є господарські об'єднання, які покликані здійснювати координацію господарської діяльності суб'єктів підприємництва. З'ясувати поняття, види (добровільні та державні), організаційно-правові форми (асоціації, корпорації, консорціуми, концерни) господарських об'єднань.

Проаналізувати проблему захисту прав підприємців при їх вступі у сферу підприємництва (реєстрації та ліцензуванню), захисту від незаконного втручання в їх діяльність державних органів, захисту ділової репутації підприємців і відшкодування моральної шкоди, а також захисту від монополізму і недобросовісної конкуренції у підприємстві. Важливо розглянути такі засоби впливу держави на підприємництво, як податкова, митна, цінова політика та інші.

Поняття обов'язкового вивчення

Господарська діяльність – діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт та надання послуг, що мають цінову визначеність.

Суб'єкти господарювання – учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність.

Підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності

Підприємництво - самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик діяльність із виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг та заняття торгівлею з метою одержання прибутку

Ліцензія (лат. licentia - дозвіл) — у загальному значенні — документ, що демонструє певний дозвіл. Документ державного зразка, що засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов

Індивідуальні завдання

Підготувати реферати та повідомлення на тему:

1. Правові основи інвестиційної діяльності.
2. Особливості правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
3. Прослідкувати зміни у законодавстві про підприємництво. Виявити основні тенденції.

Питання для самоконтролю

Поняття господарського права.

Поняття господарської діяльності.

Назвати суб'єкти господарювання.

Поняття підприємництва

Задача 1

Засновники товариства з обмеженою відповідальністю, предметом діяльності якого є здійснення медичної практики та реалізація медикаментів, 20 червня 2013 року звернулися у

відповідну районну адміністрацію із заявою про державну реєстрацію товариства. Листом від 28 червня 2013 року райдержадміністрація повідомила заявників, що у державній реєстрації товариства відмовлено з такого мотиву:

- відсутність ліцензії на здійснення товариством медичної практики та продаж на території України медикаментів.

Чи правомірна позиція райдержадміністрації в цій справі ?

Задача 2

Посадову особу районної податкової інспекції було звинувачено у корупції і притягнуто до відповідальності за зайняття підприємницькою діяльністю. Під час перевірки було з'ясовано, що ця особа була учасником одного з товариств з обмеженою відповідальністю (ТОВ). Працівник податкової служби заперечував проти звинувачення, посилаючись на те, що він як фізична особа — учасник ТОВ не є підприємцем. Підприємницькою діяльністю, на його думку, займався не він, а засноване за його участю ТОВ.

Які особи не можуть займатися підприємницькою діяльністю? Якими нормативними актами це визначається?

Література

Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 (Зі змінами і доповненнями від 8.12.2004 р.).

Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р., (Остання редакція – 09.01.2007 р.).

Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р., (Остання редакція – 31.05.2007 р.).

Булгакова І.В. Господарське право України: Навч. Посібник, – К. Прецедент, 2006.

Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій. – К.: Атіка, 2005.

М.К. Галянтич, С.М. Грудницька, О.М. Міхатуліна Господарське право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл., – К.: МАУП, 2005.

Шелухін Л. М Господарське право: Навч. посібник , К.: Центр навчальної літератури, 2006

Жук Л.А. Господарське право: Навч. посібник К.: Кондор, 2007.

Саніахметова Н.О. Підприємницьке право: Навч. посібн. – 3-тє вид., переробл. і доп. – К.: А.С.К., 2005.

Щербина В.С. Господарське право: Навч. посібник для студ. вузів. – 3-є вид., перероб і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2006.

ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 1 Зобов'язальне право

План

1. Поняття і види зобов'язань
2. Цивільно-правові угоди та умови їх дійсності.
3. Поняття, зміст і форма цивільно-правового договору.
4. Система цивільно-правових договорів.
5. Характеристика основних договірних типів.

Вивчаючи тему зобов'язальне право необхідно розуміти поняття цивільного права, як самостійної галузі права предметом якої є майнові та немайнові відносини, а учасниками яких є фізичні та юридичні особи, а в окремих випадках – держава. Звернути увагу на поняття, зміст і сторони зобов'язання, забезпечення виконання та припинення зобов'язань.

Розглядаючи питання про цивільно – правові угоди необхідно виходити з того, що угода – це вольова правомірна дія громадян і організацій, спрямована на встановлення, зміну і припинення цивільних прав та обов'язків. Засвоїти поняття недійсності угод, класифікацію недійсних угод.

Звернути увагу на цивільно-правовий договір та його види. Засвоїти поняття договору, розглянути умови, які складають зміст договору. Важливим є розуміння моменту, з якого договір вважається укладеним. Крім того, слід пам'ятати, що оскільки договір є угодою, то на договори поширюються всі умови дійсності угод. Звернути увагу що одностороння відмова від виконання договору і одностороння зміна умов договору не допускаються, за винятком випадків, передбачених законом. Скласти схему класифікації договорів в залежності від розподілу прав та обов'язків, від наявності зустрічного задоволення сторони в договорі, від моменту виникнення прав та обов'язків та ін. Доцільно детальніше розглянути такі види цивільних договорів, як договір купівлі-продажу, договір майнового найму та договір позики.

Цивільно-правова відповідальність – це один з видів юридичної відповідальності. Вивчаючи дане питання, необхідно ознайомитись з ознаками, характерними для цивільно-правової відповідальності, з'ясувати її функції та основні принципи, осмислити значення цивільно-правової відповідальності як засобу, спрямованого на додержання суб'єктами цивільних правовідносин приписів законодавчих актів. Важливо усвідомити:

- примусовий характер застосовуваних до правопорушників заходів;
- майновий характер цивільно-правової відповідальності;
- засоби оперативного впливу на контрагента.

Необхідно твердо засвоїти перелік умов, які складають цивільні правопорушення. Особливу увагу слід приділити співвідношенню понять шкода та збитки. Розглянути види цивільно-правової відповідальності. Так, в залежності від характеру порушених правовідносин розрізняють договірну та позадоговірну відповідальність. При множинності осіб в зобов'язанні, причетних до його порушення, виникає часткова, солідарна або субсидіарна відповідальність. У випадках, коли правопорушення є результатом винної поведінки як боржника, так і кредитора, говорять про змішану відповідальність.

Особливої уваги потребує вивчення розміру цивільно-правової відповідальності. Необхідно мати на увазі, що у цивільному праві діє принцип повного відшкодування збитків. Розгляньте особливості його прояву у договірних та позадоговірних зобов'язаннях, співвідношення збитків і неустойки (штрафу, пені), випадки підвищення і зниження розміру цивільно-правової відповідальності.

Строки – це важливий різновид юридичних фактів. Слід звернути увагу на поняття і значення позовної давності, поділ строків на загальні і скорочені, початок перебігу строку, особливості обчислення позовної давності. Необхідно вивчити наслідки закінчення строку позовної давності, правила зупинення, перерву й поновлення строків позовної давності.

Розглядаючи питання про представництво і довіреність, слід виходити з того, що представництво – це угода, укладена однією особою (представником) від імені другої особи (яку представляють) в силу повноважень, що ґрунтується на довіреності, законі або адміністративному акті і безпосередньо створює, змінює і припиняє цивільні права і обов'язки особи, яку представляють. Важливо підкреслити, що не дозволяється здійснення через представників дій, які мають особистий характер (заповіт, усиновлення), або є особистим обов'язком (виконання робіт, виплата аліментів). Необхідно навчитися розрізняти два види представництва: добровільне та обов'язкове. Найбільш поширеним на практиці є представництво, засноване на довіреності. Потрібно усвідомити поняття довіреності (не можна ототожнювати поняття довіреності як односторонньої угоди та як документу), знати строки дії і форми припинення довіреності. Важливо також з'ясувати які наслідки виникають при представництві без повноважень або з перевищенням повноважень. Крім того, слід навчитися відрізняти представництво за договором доручення від поруки як одного з видів забезпечення виконання основних зобов'язань.

Поняття обов'язкового вивчення

Цивільне право – система правових норм, які регулюють особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності учасників.

Зобов'язання – правовідношення у якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь іншої сторони (кредитора) певну дію або утриматися від певної дії.

Майнові відносини – правові відносини, що пов'язані з належністю, набуттям, володінням, користуванням і розпорядженням майном.

Фізична особа – людина як учасник цивільно-правових відносин, що має правоздатність, дієздатність і деліктоздатність.

Юридична особа – організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку.

Угода — дії громадян і організацій, спрямовані на встановлення, зміну або припинення цивільних прав або обов'язків. Угоди можуть бути односторонніми і дво- чи багатосторонніми (договори)

Кредитор — громадянин або юридична особа, яка має підтверджені належними документами майнові вимоги до боржника.

Боржник — сторона в зобов'язанні, від якої інша сторона — кредитор, має право вимагати здійснення визначеної діяльності (передачі майна, виконання роботи, сплати грошей) або утримання від визначеної діяльності.

Індивідуальні завдання:

Підготувати реферати та повідомлення на тему

Забезпечення виконання зобов'язань.

Загальна характеристика зобов'язального права.

Характеристика деяких видів договірних зобов'язань: купівля-продаж, поставка, дарування, найм, позичка, підряд.

Загальна характеристика недоговірних зобов'язань.

Питання для самоконтролю

Дати визначення зобов'язальному праву

2. За настанням яких подій припиняються зобов'язання ?

3. Охарактеризувати форми та способи забезпечення виконання зобов'язань.

4. У чому полягає цивільно – правова відповідальність ?

5. Які існують види договорів ?

Задача 1

Молокозавод повинен був поставити магазину “Молоко” продукти 2.05.2010 р. на суму 9000 грн. 02.05.2010 р. у зв'язку з сильними дощами розмило частину дороги і молочні продукти не були доставлені магазину. Договором, який був укладений між магазином і молокозаводом, за не поставку продукції була передбачена неустойка у вигляді штрафу. Магазин пред'явив заводу претензію, в якій вимагав сплатити суму штрафу за не поставку товару. Завод відмовився задовольняти вимоги магазину, посилаючись на те, що його вини у цьому немає. Правомірні чи ні вимоги магазину?

Задача 2

Іванов в присутності Петрова позичив 400 грн. Федорову на два місяці. Строк повернення боргу закінчився, а гроші повернуті не були. Іванов нагадав про це Федорову і, не отримавши позитивної відповіді, звернувся із заявою до суду. Договір позики укладено в усній формі і Іванов, як на доказ, посилається на свідка Петрова. Яким повинен бути договір в даному випадку? Як повинен поступити суд?

Задача 3

Громадянин Р. заключив договір з майстернею індпошиву на пошиття пальто зі свого матеріалу. Вартість робіт була оплачена при оформленні договору. Строк виготовлення було дотримано, але при прасуванні працівниками індпошиву пальто було пошкоджено і стало непридатним для носіння. На вимогу гр. Р. індпошив виготовив друге пальто зі свого матеріалу такої ж якості, але видати відмовився, вимагаючи оплати повної вартості пальто.

На кому лежить обов'язок збереження ввіреного за договором підряду майна? Чи законними є вимоги замовника і підрядника?

Література

Цивільний Кодекс України (набрав чинності з 01.01.2004 року)
Цивільний процесуальний кодекс України
П. Пилипенко Правознавство. Навчальний посібник. - Львів: 2003.
Копейчиков В.В. Правознавство, К., 2006р.,
Шевченко Я.М. Цивільне право України. Академічний курс. - К., 2004.

ОСНОВИ ТРУДОВОГО ПРАВА

Тема 1 Особливості праці молоді та жінок.

1. Особливості трудової діяльності неповнолітніх.
2. Особливості праці молоді.
3. Особливості праці жінок.

У процесі вивчення теми засвоїти основні права та обов'язки молодих працівників, жінок та власників підприємств, установ, організацій або уповноважених ними органів, які гарантовані Конституцією України, Кодексом законів про працю України, законами та підзаконними нормативними актами, Уміти вирішувати конкретні практичні питання, пов'язані із застосуванням норм трудового права, пам'ятати про необхідність слідкувати за змінами в поточному законодавстві. Користуючись відповідними нормативними актами та підручниками слід мати на увазі, що в КЗпП України, в інші нормативні акти внесені та вносяться значні зміни, які можуть бути не враховані та не розкриті в навчальній літературі. Тому відповідний матеріал треба вивчати керуючись нормативними актами за останньою редакцією.

Вивчаючи особливості трудової діяльності неповнолітніх звернути увагу, що закон дозволяючи брати на роботу неповнолітніх, встановлює водночас особливі правила, захищає їх інтереси, охороняє здоров'я та можливості подальшого розвитку, тому необхідно:

- охарактеризувати особливості правового регулювання праці жінок та молоді;
- засвоїти з якого віку настає трудова дієздатність;
- порядок укладення трудового договору з неповнолітніми;
- яким чином регулюється для них робочий час та час відпочинку,
- оплата праці працівникам молодше вісімнадцяти років при скороченій тривалості щоденної роботи.

Відповідно до ст. 43 ч.3 Конституція України, яка забороняє використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах. При прийомі на роботу роботодавець повинен забезпечити для неповнолітнього проходження медичного огляду і надалі – до виповнення йому 21 року – регулярно його проводити.

Забороняється застосовувати працю неповнолітніх на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах. а також не допускається залучення осіб молодше вісімнадцяти років до робіт що мають фактори, які можуть негативно впливати на стан здоров'я і фізичний розвиток молоді та формування моральних якостей молоді.

З неповнолітнім не може бути підписано письмовий договір про повну матеріальну відповідальність.

Звернути увагу що законодавство передбачає обмеження для звільнення таких категорій працівників з ініціативи роботодавця. Для цього потрібна згода профспілкового комітету , а також згода комісії у справах неповнолітніх, для молодих спеціалістів – дозвіл міністерства або відомства, якому підпорядковано підприємство

Відповідно до законодавства України «молоддю» вважаються особи віком від 15 до 28 років. Громадянам цього віку після закінчення або припинення навчання у загальноосвітніх,

професійних навчально-виховних і вищих навчальних закладах, завершення професійної підготовки і перепідготовки, а також після звільнення зі строкової військової або альтернативної (невійськової) служби надається перше робоче місце на строк не менше двох років. А молодим спеціалістам, направленим на роботу по направленню – не менше трьох років. Також слід розкрити пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням без відриву від виробництва. В темі необхідно опрацювати відповідальність неповнолітніх за порушення трудової дисципліни.

Поняття обов'язкового вивчення

Внутрішній трудовий розпорядок - врегульована нормами трудового права система відносин, що складається всередині трудового колективу підприємства, установи, організації, незалежно від форм власності, при виконанні виробничих завдань і яка забезпечує здійснення суб'єктивних прав та виконання обов'язків усіма учасниками трудового процесу.

Дисципліна праці - сукупність нормативно-правових приписів, які регулюють обов'язки сторін трудових правовідносин, спрямованих на забезпечення належного процесу праці.

Дисциплінарне стягнення - заходи правового впливу до порушників трудової дисципліни, що зобов'язують їх притерпіти негативні правові наслідки.

Заробітна плата - винагорода за працю залежно від кваліфікації працівника, складності, кількості, якості та умов виконаної роботи, а також виплати компенсаційного та стимулюючого характеру.

Індексація заробітної плати - встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами України механізм підвищення грошових доходів громадян, що дає можливість частково або повністю відшкодувати їм подорожчання споживчих товарів і послуг.

Кваліфікація - ступінь та вид професійної підготовки, необхідні для виконання певного роду роботи.

Контракт - особливий вид трудового договору, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (зокрема матеріальна), умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору можуть встановлюватися за угодою сторін.

Матеріальна відповідальність - обов'язок працівника відшкодувати майнову шкоду, яку він спричинив винними протиправними діями (бездіяльністю) власнику підприємства, установи, організації або роботодавцю - фізичній особі, з якими він перебуває в трудових правовідносинах у порядку та в розмірах, встановлених трудовим законодавством.

Посада - службове становище працівника, зумовлене колом його прав і обов'язків та характером відповідальності.

Режим робочого часу - розподіл робочого часу в межах доби або іншого календарного періоду.

Робоча зміна - тривалість робочого часу (в годинах та хвилинах) протягом доби, згідно з графіком (розпорядком) роботи.

Робочий тиждень - встановлена законом норма тривалості робочого часу впродовж календарного тижня.

Сумісництво - виконання працівником крім своєї основної роботи іншої регулярної оплачуваної, на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому ж або іншому підприємстві, в установі, організації або у фізичної особи за наймом.

Трудова книжка - основний документ про трудову діяльність працівника.

Час відпочинку - проміжок часу, протягом якого працівник згідно із законодавством та локальними нормативними актами вільний від виконання трудових обов'язків і який він має право використовувати на свій розсуд.

Індивідуальні завдання

Підготувати реферати та повідомлення на тему

Особливості правового регулювання праці жінок і праці молоді.

Проблематика працевлаштування молоді в Україні.

Проблема професійної підготовки та навчання молоді.

Питання для самоконтролю

1. Роботи, на яких забороняється застосування праця молоді та жінок
2. Чи надається додаткова відпустка жінкам, які мають дітей ?
3. Як надається перше робоче місце молоді ?
4. Який порядок укладання трудового договору з неповнолітніми працівникам ?

Задача 1

Неповнолітній, якому виповнилося 16 років, звернувся до відділу кадрів підприємства з проханням прийняти його на літній період на роботу. Начальник відділу кадрів відповів, що питання про прийняття його на роботу може бути вирішене тоді, коли він отримає паспорт. Неповнолітній одержав паспорт і знов звернувся, але начальник відділу кадрів запропонував прийти з батьками, мотивуючи, що батьки повинні написати заяву, що у разі нещасного випадку вони не будуть мати претензії до підприємства. Які права щодо вступу в трудові відносини мають неповнолітні?

Задача 2

Яремчук після закінчення металургійної академії як молодий спеціаліст був направлений на металургійний комбінат. Наказом по комбінату він був призначений інженером технічного відділу з трьохмісячним строком випробування. Чи правильно був прийнятий Яремчук на роботу з випробувальним строком?

Задача 3

17-річний Соловков був прийнятий на роботу з тривалістю робочого тижня 26 годин. При нарахуванні заробітної плати за перший місяць роботи виникло питання, чи є встановлений Соловкову робочий тиждень скороченим чи неповним, а відповідно, як повинна йому нараховуватись і виплачуватись заробітна плата: пропорційно відпрацьованому часу чи повністю як при скороченій тривалості робочого часу. Проаналізуйте дану ситуацію і дайте відповідь.

Задача 4

Експедитор Назарова у зв'язку з вагітністю була тимчасово переведена на посаду табельниці. Заробітна плата табельниці значно нижче заробітної плати експедитора. Чи зберігається за нею попередня заробітна плата, а якщо зберігається, то протягом якого часу?

Література

1. Конституція України.
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. із змінами і доповненнями.
3. Пилипенко П.Д., Буряк В.Я., Козак Я.В. Трудове право України: Академічний курс: . – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006.
4. П. Пилипенка Правознавство. Навчальний посібник - Львів: 2003.
5. Копейчиков В.В. Правознавство, К., 2006р.

ОСНОВИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тема: 2 Право соціального забезпечення в Україні

План.

1. Предмет, метод та система соціального забезпечення
2. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування
3. Пенсійне забезпечення окремих категорій осіб. Допомоги й соціальні послуги

Вивчаючи тему необхідно уявити що є предметом права соціального забезпечення, які методи і їх особливості, та що являє собою система соціального забезпечення (Загальна та Особлива частини). Охарактеризувати правовідносини їх поняття та види, об'єкт, суб'єкти та зміст у сфері права соціального забезпечення. Види правовідносин із забезпечення допомогами.

Правовідносини, що виникають у зв'язку з медичним обслуговуванням. Правовідносини у зв'язку з утриманням у дитячих закладах і будинках для людей похилого віку та

непрацездатних, у зв'язку з санаторно-курортним лікуванням, протезуванням та іншими видами послуг, натуральними видами забезпечення, іншими пільгами. Процедурні правовідносини. Процесуальні правовідносини.

Ознайомитися з видами соціального забезпечення які передбачені законодавством України. Звернути увагу на функції права соціального забезпечення(економічну, демографічну, реабілітаційну) та організаційно-правові форми здійснення конституційного права на соціальне забезпечення.. Поняття та загальна характеристика принципів права соціального забезпечення. Зміст принципів права соціального забезпечення.

Розглянути систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Солідарна та накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; система недержавного пенсійного забезпечення. Суб'єкти системи пенсійного забезпечення України. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Поняття та значення страхового стажу. Трудовий стаж та його види. Періоди, з яких складається страховий стаж для обчислення розміру пенсії. Порядок обчислення та підтвердження трудового стажу. Поняття пенсії за віком та її відмінності від пенсій за вислугу років. Обчислення розміру пенсій за віком. Умови призначення пенсії за віком. Розмір пенсії за віком. Мінімальний розмір пенсії за віком. Підвищення розміру пенсії за віком у разі відстрочки часу її призначення.

Поняття пенсій по інвалідності. Умови призначення пенсії по інвалідності. Поняття інвалідності. Групи інвалідності. МСЕК, її повноваження. Порядок організації та проведення експертизи втрати працездатності. Строк виплати пенсії по інвалідності в разі зміни групи інвалідності або відновлення працездатності.

Поняття та умови призначення пенсій у зв'язку з втратою годувальника. Розмір пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Підстави виникнення права на пенсію в разі втрати годувальника. Призначення однієї пенсії у зв'язку з втратою годувальника на всіх членів сім'ї.

Поняття й умови призначення пенсій за вислугу років. Пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб.

Пенсійне забезпечення державних службовців, працівників прокуратури, суддів та наукових працівників. Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.

Звернути увагу на поняття та види допоміг. Допомоги сім'ям з дітьми. Допомога по тимчасовій непрацездатності. Допомога по безробіттю. Поняття, форми та види соціальних послуг. Порядок надання соціальних послуг. Правове положення отримувачів соціальних послуг та осіб, що надають соціальні послуги. Допомога по вагітності та пологах – грошова виплата за рахунок коштів соціального страхування, яка компенсує втрату заробітної плати (доходу) працівниці за період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Поняття обов'язкового вивчення

Багатодітна сім'я – сім'я, в яких доглядають та виховують трьох або більше дітей віком до 16 років

Безробіття – наявність працездатних людей, які не мають можливості застосувати свою працю.

Безробітні – працездатні громадяни працездатного віку, які з незалежних від них причин не мають заробітку (або інших передбачених чинним законодавством доходів) через відсутність підходящої роботи, зареєстровані у державній службі зайнятості, дійсно шукають роботу та здатні приступити до праці.

Бюджет пенсійного фонду – основне джерело фінансування пенсійного забезпечення громадян України.

Ветеран праці – особа, яка сумлінно працювала в народному господарстві, державних установах, організаціях та об'єднаннях громадян, має трудовий стаж (35 років – жінки і 40 років – чоловіки) і вийшла на пенсію

Державні соціальні стандарти – встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

Пенсія – регулярна грошова виплата (у розрахунку на місяць), яка призначається згідно встановлених державою правил як захід матеріального забезпечення за віком, інвалідністю, в разі втрати годувальника та ін.

Індивідуальні завдання

Підготувати реферати та повідомлення на тему

1. Правове забезпечення соціального захисту дітей та молоді.
2. Правові основи надання соціальних послуг.
3. Міжнародні підходи до соціального захисту населення.
4. Соціальне забезпечення як функція держави

Питання для самоконтролю

Поняття соціального забезпечення, його основні ознаки.

Основні функції соціального забезпечення.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Оберіть правильну відповідь (їх може бути одна або декілька).

Задача 1

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», пенсія це:

- а) періодична виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом;
- б) щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом;
- в) щомісячна виплата в солідарній або накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа у випадках, визначених цим Законом;
- г) одноразова або щомісячна пенсійна виплата в солідарній або накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом.

Задача 2

Особи беруть добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування протягом:

- а) терміну, визначеного в договорі про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- б) терміну, визначеного в договорі про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, але не менше 6 місяців;
- в) терміну, визначеного в договорі про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, але не менше одного року;
- г) терміну, визначеного в договорі про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, але не менше трьох років.

Література

Закон України від 08.07.2011 № 3668-VI «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи »;

Закон України від 09.07.2003 № 1058-VI «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

Закон України від 28.02.91 № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми », 21.11.1992р.

Т.А.Занфірова, М.І.Іншин, С.М.Прилипка, Право соціального забезпечення в Україні: підручник – 2-ге вид.переробл. і доповн. – Х.: «ФІНН», 2012.

И. Лазор, С.Н.Прилипка, О.Н.Ярошенко Право социального обеспечения в Украине: Учебник. – Луганск . Л: ООО «Виртуальная реальность», 2010.

Копейчиков В.В. Правознавство, К., 2006р.

Ківалов С.В. Основы правознавства К., 2008р.

ОСНОВИ СІМЕЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 1 Опіка та піклування

Позбавлення батьківських прав.

Аліментні обов'язки батьків і дітей.

Усиновлення (удочеріння).

4. Опіка і піклування.

5. Патронат над дітьми.

Працюючи над темою слід розуміти підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей, а також такі моменти, як особисті та майнові юридичні відносини між батьками та дітьми.

Розкрити підстави, за яких суд може позбавити матір або батька батьківських прав, вказати на коло осіб, які можуть звернутися до суду з позовом про позбавлення батьківських прав, правові наслідки позбавлення батьківських прав, а також порядок поновлення батьківських прав. Звернути увагу на способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину, обставини, які враховуються судом при визначенні розміру аліментів, обов'язок батьків брати участь у додаткових витратах на дитину, відповідальність за прострочення сплати аліментів, підстави виникнення обов'язку повнолітніх дітей утримувати батьків, визначення розміру аліментів на батьків.

Також слід розкрити поняття усиновлення, вказати на коло осіб, які можуть і не можуть бути усиновлювачами; які мають переважне перед іншими право на усиновлення дитини, вказати на порядок усиновлення, його правові наслідки, випадки визнання усиновлення недійсним та скасування усиновлення.

Що стосується опіки та піклування, то тут необхідно з'ясувати коло осіб, над якими встановлюється опіка та піклування; порядок призначення опікунів та піклувальників та вимоги до них; межі повноважень опікунів та піклувальників, зокрема угоди, для вчинення яких вимагається дозвіл органів опіки та піклування, та угоди, які не вправі вчиняти опікун та піклувальник. Розглянути поняття патронату над дітьми та його відмінність від інших форм влаштування дітей сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Поняття обов'язкового вивчення

Шлюб – сімейний союз чоловіка та жінки, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Опіка та піклування – правові форми захисту особистих немайнових і майнових прав та інтересів громадян.

Аліменти – грошове утримання, яке надається спроможними працездатними особами іншим особам (непрацездатним, нужденним тощо) у порядку і випадках, передбачених законом, у зв'язку з існуючими між ними сімейними (родинними) відносинами

Аліментні зобов'язання батьків і дітей – обов'язки батьків по наданню утримання дітям та повнолітнім непрацездатним дочці, сину, та обов'язки повнолітніх дочки сина по наданню утримання непрацездатним батькам, які потребують матеріальної допомоги

Опіка (над дітьми) - система врегульованих законодавством заходів щодо забезпечення прав малолітніх дітей (віком до 14 років), позбавлених батьківського піклування, які здійснюються в інтересах цих дітей повнолітніми дієздатними особами, що призначені судом або органами опіки та піклування

Опікун – повнолітня дієздатна особа, яка призначається судом або органом опіки та піклування для здійснення прав та обов'язків малолітньої дитини та представництва її інтересів у суспільстві

Сім'я – коло осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки

Патронат - у сімейному праві називається передача за договором дитини, яка є сиротою або з інших причин позбавлена батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої особи (патронажного вихователя) до досягнення дитиною повноліття.

Індивідуальні завдання

Підготувати реферати та повідомлення на тему:

1.Позбавлення батьківських прав. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.

2.Усиновлення (удочеріння). Опіка і піклування.

Питання для самоконтролю

1.Що таке опіка та піклування над дітьми?

2. Який порядок встановлення опіки та піклування над дітьми?

3. Які права у дитини, над якою встановлено опіку або піклування?

4. Які права та обов'язки опікунів та піклувальників?

5. У яких випадках опіка та піклування можуть бути припинені?

6. Як відбувається звільнення опікунів та піклувальників дитини від їх обов'язків?

Задача 1

Укладаючи шлюб, громадянка РФ Андрєєва та громадянин України Ромців зберегли свої прізвища. Місцем проживання подружжя обрали м. Кривий Ріг, де в них через рік народився син. Після народження сина подружжя не дійшло згоди щодо його прізвища і тому подали до відділу РАЦС за місцем проживання заяву про надання дитині прізвища Ромців-Андрєєв. Однак відділ РАЦС задовольнити їхнє прохання відмовився і рекомендував подружжю надати сину або прізвище батька, або матері. Згадане рішення було оскаржене подружжям у суді за місцем проживання, який не прийняв заяву до розгляду, посилаючись на непідвідомчість даного спору суду, і порадив їм звернутися до органів опіки та піклування.

Чи обґрунтовані рішення відділу РАЦС та суду? Чи відповідає вимога подружжя Андрєєвої та Ромців за законодавству України? Який орган вирішує спори між батьками з приводу прізвища дитини?

Задача 2

ародивши від випадкового зв'язку дівчинку, І. Навитка віддала її до дитячого будинку. Через три роки вона забрала дівчинку до себе, а ще через рік сусіди Навитки звернулися до місцевої адміністрації з заявою позбавити її батьківських прав. У заяві вказувалося, що Навитка веде аморальний спосіб життя (систематично випиває, часто приводить додому різних чоловіків), дитину не доглядає, дівчинка завжди голодна, неохайна, майже не має одягу. Коли в матері збирається чергова компанія друзів, їй доводиться спати в коридорі.

Чи буде вирішене питання зазначеним органом? Чи є підстави для позбавлення Навитки батьківських прав? Який орган розглядає справи щодо позбавлення батьківських прав? Хто має право вимагати позбавлення батьківських прав? Які правові наслідки позбавлення батьківських прав? Чи можливе поновлення в батьківських правах?

Задача 3

Після розірвання шлюбу між подружжям Вівчаренко їхній 7-річний син був за рішенням суду залишений проживати з матір'ю. Батьки домовилися, що батько буде зустрічатися з хлопчиком двічі на місяць. Через рік мати хлопчика Вівчаренко К. вийшла заміж і з метою закріплення стосунків між її новим чоловіком та хлопчиком стала чинити всілякі перепони у спілкуванні батька з сином. Вона не дозволяла хлопчику гуляти на подвір'ї, де його міг побачити батько, а потім відвезла до своєї матері в село. Дізнавшись, де знаходиться син, Вівчаренко Г. приїхав до села і всупереч запереченням бабусі забрав хлопчика. Мати подала позов до суду щодо відібрання дитини. Батько подав зустрічний позов щодо визначення місця проживання сина.

Яка правова оцінка дій батька? Який орган має бути залучений судом до участі у справі? Яке рішення винесе суд за даним позовом?

Задача 4

Р. Гречка назвала себе матір'ю дівчинки, народженої її неповнолітньою сестрою, і була записана як мати у свідоцтві про народження. Через п'ять років вона звернулася до відділу РАЦС щодо виправлення актового запису у свідоцтві про народження дівчинки, оскільки уклала шлюб, має своїх дітей і не бажає вважатися матір'ю дитини, якої не народжувала.

Чи має право відділ РАЦС виправити актовий запис про народження за проханням Р. Гречки? Який порядок оспорування даного акту цивільного стану?

Література

Сімейний кодекс України (набрав чинності з 1 січня 2004 року).

Пилипенко П. Правознавство. Навчальний посібник, Львів- 2003р.

Ромовська З. В. Українське сімейне право : підручник (для студ. вищ. навч. закл.), 2009р.

ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 1 Загальні положення фінансового права

План.

Фінансове право як навчальна дисципліна. Фінансові правовідносини

Поняття та види суб'єктів фінансового права.

Поняття бюджетного права. Бюджетний процес в Україні.

Поняття податку та принципи оподаткування.

Кошторис як індивідуально-плановий акт.

Вивчення теми розпочати з визначення поняття, предмету, методу та функцій фінансового права. Предметом фінансового права є суспільні відносини у сфері мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів держави з метою забезпечення виконання нею своїх завдань та функцій. Метод фінансового права – це спосіб регулювання фінансових відносин, який є адекватним суті відносин і обумовлюється багатогранністю предмету. Основним методом фінансового права є імперативний (метод примусу). Поряд з ним застосовується метод погодження, субординації, рекомендації. Функції фінансового права – відображають його соціальне призначення спеціальні напрями правового регулювання відносин у сфері мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів держави. Необхідно розглянути такі функції фінансового права, як функція позитивного регулювання, охоронна, виховна та превентивна функції.

Для того, щоб сформулювати визначення навчальної дисципліни фінансове право, необхідно врахувати, що її предмет охоплює не всі знання, які складають предмет науки фінансове право, а лише ті, які є обов'язковими для вивчення здобувачами освіти у навчальних закладах ПТО. Таким чином, фінансове право як навчальна дисципліна є системою знань про галузь фінансового права, його історію та тенденції розвитку, що є обов'язковим для вивчення у вищих навчальних закладах такого рівня акредитації.

Фінансово-правові відносини – це врегульовані нормами фінансового права суспільні відносини, учасники яких виступають як носії юридичних прав та обов'язків, які реалізують приписи цих норм по формуванню, розподілу і використанню державних фондів коштів. Їх елементами є суб'єкти, об'єкт, зміст та юридичні факти, які є підставами виникнення, зміни та припинення фінансових правовідносин. Слід відзначити, що деякі вчені виділяють лише три елементи, які формують склад фінансових правовідносин (суб'єкти, об'єкт, зміст), а юридичні факти визначають не як елемент, а як підстави виникнення правовідносин; частина дослідники визначають чотири елементи, які складають фінансові правовідносини. Види фінансових правовідносин можна визначати залежно від суб'єктів, об'єктів, розподілу прав та обов'язків між суб'єктами, підстав виникнення правовідносин тощо.

Визначити поняття суб'єктів фінансового права, їх особливостей, складу та класифікації. Розглянути такі види суб'єктів фінансового права, як колективні суб'єкти та індивідуальні суб'єкти. Звернути увагу на спільні та відмінні риси цих суб'єктів фінансового права.

Бюджетне право – це сукупність фінансово-правових норм, що регулюють фінансові відносини, які виникають у зв'язку з бюджетною діяльністю. Приділити увагу визначенню предмету бюджетного права та бюджетного законодавства. Важливо враховувати, що 8 липня 2010 року було прийнято новий Бюджетний кодекс України, у зв'язку з чим змінилась система принципів бюджетного права та окремі правові норми, які врегульовують питання складання, затвердження виконання та звітування про виконання бюджету. Доречно відзначити, що на цей час більшість матеріальних бюджетно-правових норм містяться в законі про державний бюджет на певний рік, а процесуальних – в Бюджетному кодексі України.

Розглянути бюджетний процес, як регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Чинне законодавство України, зокрема Бюджетний кодекс, визначає основні стадії бюджетного процесу. Це, зокрема, складання проекту, розгляд та прийняття закону про державний бюджет чи рішень про місцеві бюджети, виконання бюджету, підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету.

Звернути увагу що державні доходи – це частина національного доходу країни, яка у процесі розподілу та перерозподілу надходить через різні види грошових платежів у власність і розпорядження держави з метою формування грошових фондів, необхідних для виконання загальнодержавних повноважень, соціально-економічних програм, суспільних функцій та завдань. На даний час правове регулювання державних доходів здійснюється Конституцією України, Бюджетним кодексом України, Податковим кодексом України, Господарським кодексом України.

Визначити поняття податку, види податків залежно від можливих критеріїв, що допоможе краще зрозуміти сутність податкової системи. Враховувати, що податкова система – це не просто сукупність податків, а їх поєднаність єдиними принципами оподаткування, єдиною системою органів, які контролюють їх сплату. На сьогодні правову базу оподаткування складають Конституція України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України та ін.

Визначення поняття державні видатки, як складової частини фінансових відносин, яка полягає у безперервному цільовому використанні державних грошових ресурсів, що накопичуються у фондах. Обсяг видатків залежить від обсягу доходів і їх перевищення тягне за собою такі негативні процеси, як інфляція, бюджетний дефіцит, фінансова криза. Суспільні відносини в сфері державних видатків регулюють правові норми, згруповані в окремий фінансово-правовий інститут «Правове регулювання державних та місцевих видатків», який входить до Особливої частини фінансового права. Розмір державних видатків затверджується у законі про державний бюджет на відповідний рік. Специфіка державних видатків на сучасному етапі трансформації економіки обумовлюється певними положеннями Основного закону України, оскільки він визначає вектори розвитку в державі.

Окремо варто проаналізувати визначення бюджетного фінансування, з'ясувавши, що це – планове, цільове, безповоротне і безвідплатне надання грошових коштів з державного бюджету, яке виконується з урахуванням оптимального поєднання власних, кредитних та бюджетних джерел фінансування, проводиться в міру здійснення планового використання коштів для забезпечення виконання загальнодержавних функцій, регіональних програм, а також для утримання соціально-культурної сфери, забезпечення соціальних гарантій та зобов'язань держави з дотриманням режиму економії при постійному здійсненні контролю.

Кошторис – це фінансово-плановий акт, який визначає обсяг, цільове спрямування і щоквартальний розподіл коштів на утримання установ. З'ясування значення кошторису.

Банківська система – це ключова ланка кредитної системи, що здійснює основні кредитні операції. Банківська система України (відповідно до ст.4 Закону України «Про банки і банківську діяльність») складається з Національного банку України; інших банків, філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень Закону.

Банки в Україні можуть функціонувати як універсальні чи спеціалізовані (ощадні, інвестиційні, іпотечні, розрахункові). Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами операцій.

Поняття обов'язкового вивчення

Акциз — вид непрямого податку на високорентабельні та монопольні товари (продукцію), який включається до ціни товарів (продукції).

Аваль (франц. aval – порука за векселем) – вексельне поручительство, згідно з яким банк бере на себе відповідальність перед векселедержателем за виконання векселедавцем оплати податкового векселя, яке оформляється шляхом проставлення гарантійного напису банку на кожному

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків

Бюджет (від старонормандського bougette – кошіль, сумка, шкіряний мішок) – схема доходів і витрат певної особи (сім'ї, бізнесу, організації, держави і т. д.), встановлювана на певний період.

Бюджет державний – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду

Податок – це обов'язковий пла тіж, обов'язкові внески до юджетувідповідного рівня або до позабюджетного фонду, які здійснюютьсяплатниками в порядку та на умовах,визначених законодавчими актами.

Індивідуальні завдання:

Підготувати реферати та повідомлення на тему

1. Податкова система України.
2. Бюджетна система України, принципи її побудови.
3. Правові засади регулювання державних доходів.
4. Правові засади організації міжбюджетних відносин.

Питання для самоконтролю

1. Поняття та предмет науки фінансове право.
2. Пояснити значення бюджету для функціонування держави.
3. Розкрити поняття індивідуальних суб'єктів фінансового права.
4. Охарактеризувати стадії бюджетного процесу.
5. Визначити спільні та відмінні риси податків і зборів.
6. Розкрити поняття та правове значення кошторису.

Задача 1

Підприємство «Антар» дало відповідь на претензію підприємству «Атек», що воно хоче задовольнити усі його вимоги. Заявник «Атек» на протязі 10 днів пред'явило у банк

розпорядження про списання у беззастережному порядку визнаної боржником суми. Визначена сума становила 900 гривень і про це не було вказано у відповіді на претензію. Банк відмовив у проведенні такої операції. В якому порядку проводиться списання претензійної суми? Чи є рішення банку правомірним ?. Відповідь обґрунтуйте..Яка відповідальність настає за необґрунтоване списання в беззастережному порядку претензійної суми.

Задача 2

Підприємство «Атек», яке має постійний грошовий виторг, затримало у касі готівку на 6 днів для оплати праці і перевищило норми витрачання готівки на поточні потреби. Проаналізуйте дану ситуацію відповідно до законодавства. Чи є в діях підприємства порушення. Які фінансові санкції слід застосувати у даному випадку ?.Які органи уповноважені розглядати такі питання ?

Задача 3

Податковою інспекцією були перевірені дані бухгалтерського обліку підприємства «Атек» за останній місяць. В результаті перевірки було виявлено, що підприємство значно перевищило витрачання готівки за рахунок грошового виторгу. Визначте, чи має місце порушення законодавства податковою інспекцією. Відповідь обґрунтуйте. Розв'яжіть правильно задачу, посилаючись на діюче законодавство. Який вид санкцій може бути застосовано?

Література

1. Орлюк О.П. Фінансове право: Навч. Посібник. – К, 2003, 528 с.
2. Л.К.Воронова Фінансове право: Підручник – К., 2009, 393 с.
3. О.П.Гетманець Фінансове право: Підручник – Х, 2008, 416 с.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010
5. Закон України «Про державний бюджет України на 2011 рік» від 23.12.2010
6. Податковий кодекс (із змінам) від 24.10 2013р.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА»

1. Загальні засади конституційного ладу в Україні.
2. Порівняти Конституцію України з конституціями інших держав.
3. Теорії походження виникнення держави та права.
4. Захист честі і гідності особи в цивільному праві.
5. Трудова дисципліна та її правове регулювання.
6. Права та обов'язки молодих фахівців.
7. Система соціального забезпечення в Україні.
8. Екологічні права та обов'язки громадян України.
9. Правове регулювання житлової політики в державі.
10. Права та обов'язки здобувачів освіти вищих навчальних закладів.
11. Особисті та майнові права та обов'язки подружжя.
12. Земельний кодекс України. Проблема власності на землю.
13. Загальна характеристика нормативно-правової бази з питань вищої освіти.
14. Роль та значення зобов'язального права в організації господарської діяльності.
15. Організаційно - правові форми підприємницької діяльності.
16. Адміністративна відповідальність громадян та посадових осіб.
17. Стан та напрямки реформування соціального захисту на сучасному етапі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. //Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. - № 4. – Ст.20
3. Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII «Про Службу безпеки України» (zakon.rada.gov.ua) Закон України від 16.05.2008 № 279-VI «Про Кабінет Міністрів України» (zakon.rada.gov.ua)
4. Закон України Про державну службу» від 16.12.1993 року (zakon.rada.gov.ua)
5. Закон України від 05.11.1991 № 1789-XII «Про прокуратуру» (zakon.rada.gov.ua)
6. Закон України «Про адвокатуру» //Голос України від 29.01.1993.
7. Закон України «Про війська внутрішньої та конвойної охорони» // Голос України від 24.04.92. (Президент України; Указ від 25.05.2007 № 474/2007 Про приведення системи управління внутрішніми військами у відповідність із Конституцією України) Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 04.10.2006 № 1383 «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України»
8. Указ Президента № 1284/98 «Про першочергові заходи з проведення в Україні адміністративної реформи» (Постанова ВРУ №2067-III від 02.11.2000 року);
9. Президент України; Указ, Концепція від 05.01.2005 № 1/2005
10. «Про Концепцію розвитку законодавства про державну службу» (zakon.rada.gov.ua)
11. Кабінет Міністрів України; Постанова, План від 18.03.2002 №
12. 346 Про стан виконання Законів України «Про боротьбу з корупцією» та «Про державну службу" (zakon.rada.gov.ua)
13. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права: навч.-метод. посіб. / Львівський держ. ун- т внутрішніх справ. – Л.: ЛьвДУВС, 2008. – 320 с.
14. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: Монографія. – К.: Атіка,2004. – 296 с.
15. Венгеров А.Б. Теориягосударства и права: Учебник / А.Б. Венгеров. - 6-е изд., стереотип., учеб. - М.: Омега-Л, 2009. – 608 с.
16. Господарське законодавство України: правове регулювання господарських відносин: Збірник нормативних актів, Київ, 2007.
17. Жук Л.А., Жук І.Л., Неживець О.М., Белік Ю.В. Господарське законодавство України: Навч. посіб.- Київ:Кондор,2007. - 718с
18. Гусарєв С.Д., Олійник А.Ю., Слюсаренко О.Л. Теорія права і держави: навч. посібник / Київський національний ун-т внутрішніх справ. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність",2008. – 270 с.
19. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. / Р.А. Калюжний, С.М. Тимченко, Н.М. Пархоменко, С.М. Легуша. – К.: Видавець Паливода А.В., 2007. – 296 с. – (Бібліотека студента).
20. Земельне право: Підручник для здобувачів освіти юрид. спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред В. І. Семчика, П. Ф. Кулинича, М.В. Шульги – К.: Ін Юре, 2008.

Методичні рекомендації для виконання самостійних робіт з дисципліни «Основи правознавства» [Текст]: метод. видання для здобувачів освіти освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр галузь знань 13 механічна інженерія. 133 Галузеве машинобудування денної форми навчання / уклад. Р.М. Мельник. – Любешів: ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ», 2023 – 31 с.

Комп'ютерний набір і верстка : Р. М. Мельник

Редактор: Р.М.Мельник

Підп. до друку _____ 2023 р. Формат А4.
Папір офіс. Гарн.Таймс. Умов.друк.арк. 3,5
Обл.вид.арк. 3,4. Тираж 15 прим. Зам. _____

Редакційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – РВВ ЛНТУ